

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
PRZEDMOWA DO DRUGIEGO WYDANIA	7
PRZEDMOWA DO PIERWSZEGO WYDANIA	8
 Rozdział I. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE OKRESU HISTORYCZ- NEGO 1871—1914	 11
Rozdział II. OGÓLNY CHARAKTER ROZWOJU WEWNĘTRZNEGO FRANCJI W LATACH 1871—1914	28
1. Umocnienie republiki we Francji. Charakter konstytucji (28). — 2. Najważ- niejsze momenty walki politycznej w epoce republiki (31).	
 Rozdział III. POLITYKA ZAGRANICZNA REPUBLIKI FRANCU- SKIEJ DO UTWORZENIA ENTENTY	 39
1. Polityka kolonialna (39). — 2. Przymierze francusko-rosyjskie (41). — 3. Nastroje po Faszodzie (45).	
 Rozdział IV. ANGLIA W OSTATNICH DZIESIĘCIOLECIACH XIX WIEKU	 48
1. Podbój Egiptu. Wrogość wobec Francji. Faszoda (48). — 2. Stosunki z Niemcami. Początki antagonizmu (50). — 3. Sprawa Irlandii. Stosunki z Rosją. Wojna burska (52). — 4. Chamberlain i jego próby zawarcia przymierza z Niemcami (60).	
 Rozdział V. POLITYKA WEWNĘTRZNA WIELKIEJ BRYTANII PRZED POWSTANIEM ENTENTY I W CZASIE JEJ ISTNIENIA	 65
1. Polityka ustępstw i „uspokojenia”. Przyznanie konstytucji Burom. Reforma rolna w Irlandii (65). — 2. Lloyd George. Era reform społecz- nych (68). — 3. „Rewolucyjny budżet” 1909 r. (74). — 4. Reforma Izby Lordów (77).	
 Rozdział VI. PODSTAWOWE CECHY SPOŁECZNO-EKONOMICZ- NEGO I POLITYCZNEGO ROZWOJU NIEMIEC OD POWSTANIA RZESZY NIEMIECKIEJ DO ZAOSTRZENIA RYWALIZACJI AN- GIELSKO-NIEMIECKIEJ. 1871—1904	 80
1. Wzrost niemieckiego kapitalizmu w pierwszych dziesięcioleciach istnie- nia Rzeszy (80). — 2. Partie niemieckie. Ewolucja socjaldemokracji (94). — 3. Niemiecka machina rządząca. Czołowi mężowie stanu. Książę Bis- marck. „Ustawodawstwo socjalne”. Ustawy wyjątkowe przeciwko socjali- stom. Przełom w historii ustawodawstwa celnego Niemiec (107). — 4. Po- czątek rządów Wilhelma II. Dymisja Bismarcka. Walka Wilhelma II z so- cjaldemokracją. Umowy handlowe. Kodeks cywilny. Charakter ogólny pierwszych 15 lat panowania Wilhelma II (122). — 5. Polityka zagraniczna	

Rzeszy Niemieckiej w tym okresie. Kolonie. Polityka w epoce pobismarkowskiej. Depesza do Krügera. Początek pogorszenia stosunków z Anglią. Zagarnięcie Tsingtao. Idea ekspansji ekonomicznej w Małej Azji. Koncesja na budowę Bagdadzkiej Kolei Żelaznej. Zagadnienie Chin (137).

Rozdział VII. UTWORZENIE ENTENTY. 1904—1907 155

1. Projekty Józefa Chamberlaina w sprawie zbliżenia z Niemcami. Flota handlowa i wojenna Niemiec. Niepowodzenie próby Chamberlaina (155). — 2. Zwrot w polityce angielskiej. Plan Edwarda VII (160). — 3. Układ Anglii z Francją 8 kwietnia 1904 r. Polityka Delcasségo. Początek podboju Maroka przez Francuzów (167). — 4. Wystąpienie dyplomacji niemieckiej. Podróż Wilhelma II do Tangeru. Dymisja Delcasségo (173). — 5. Spotkanie Wilhelma II z Mikołajem II w Björkö. Układ w Björkö. Zerwanie układu w Björkö (177). — 6. Porozumienie angielsko-rosyjskie z 31 sierpnia 1907 r. i ostateczne utworzenie Ententy (1812).

Rozdział VIII. PRÓBY ROZBICIA ENTENTY. 1908 R. 191

1. Aneksja Bośni i Hercegowiny (191). — 2. Sprawa dezertków w Casablance (203).

Rozdział IX. NIEMCY I ENTENTA OD ANEKSJI BOŚNI I HERCEGOWINY DO INCYDENTU AGADIRSKIEGO. 1908—1911 208

1. Wzburzenie w Niemczech przeciwko Wilhelmowi II w listopadzie 1908 r. (208). — 2. Kwestia ograniczenia zbrojeń morskich. Niepowodzenie pertraktacji. Konsekwencje (213). — 3. Zaborcza polityka Francuzów w Maroku. Agadir. Ostatnia próba rozbicia Ententy (220).

Rozdział X. ZAGADNIENIE BLISKIEGO WSCHODU PO REWOLUCJI MŁODOTURECKIEJ. 1908—1913 229

1. Znaczenie historyczne rewolucji młodotureckiej (229). — 2. Wojna włosko-turecka (233). — 3. Wojna państw bałkańskich z Turcją oraz wojna Serbii, Grecji, Rumunii i Czarnogóry przeciwko Bułgarii (239). — 4. Następstwa wydarzeń bałkańskich: 1) dla Niemiec i Austrii, 2) dla Włoch, 3) dla państw Ententy (245).

Rozdział XI. TRÓJPRZYMIERZE I ENTENTA. 1912—1913 249

1. Niemcy i Austria od incydentu agadirskiego do zakończenia wojen bałkańskich. Stanowisko Włoch (249). — 2. Francja i Rosja na początku ery Poincarégo. Stosunki francusko-rosyjskie w świetle najnowszych dokumentów. Ministerium Poincarégo. Wybór Poincarégo na prezydenta Republiki Francuskiej (260). — 3. Anglia. Niepowodzenie pertraktacji z Niemcami w sprawie ograniczenia zbrojeń morskich. Sytuacja wewnętrzna Anglii. Ruch robotniczy w latach 1910—1913. Sprawy irlandzkie (274).

Rozdział XII. EUROPA W PRZEDEDNIU WOJNY ŚWIATOWEJ. 1913—1914 290

1. Gorączkowe zbrojenie Europy. Nadzwyczajny kredyt miliardowy na potrzeby wojskowe w Niemczech. Przywrócenie trzyletniej służby wojskowej we Francji (290). — 2. Misja generała Limana von Sandersa (305). — 3. Nastroje w rosyjskich kołach dyplomatycznych. Zagadnienie Konstantynopola i cieśniny (311). — 4. Naprężona sytuacja w Europie w pierwszych miesiącach 1914 r. (322).

Rozdział XIII. POCZĄTEK WOJNY ŚWIATOWEJ 326

1. Zamordowanie arcyksięcia Franciszka Ferdynanda i wystosowanie przez Austrię ultimatum do Serbii (326). — 2. Polityka rosyjska i czynne wystąpienie Niemiec. Stanowisko Anglii i Francji. Początek działań wojennych Austrii przeciw Serbii (341). — 3. Polityka rosyjska od początku wojny austriacko-serbskiej do ogłoszenia mobilizacji powszechnej w Rosji (350). — 4. Następstwa mobilizacji rosyjskiej. Opinia Tirpitz'a i Kautskiego (361). — 5. Wypowiedzenie wojny Francji przez Niemcy. Ultimatum dla Belgii. Ostrzeżenie Greya. Wtargnięcie wojsk niemieckich do Belgii. Posiedzenie Reichstagu 4 sierpnia 1914 r. Wręczenie rządowi niemieckiemu ultimatum Anglii (369). — 6. Bezpośrednie następstwa przystąpienia Anglii do wojny. Wystąpienie Japonii. Stanowisko Włoch (377).

Rozdział XIV. WOJNA ŚWIATOWA DO NIEMIECKIEJ PROPOZYCJI POKOJOWEJ 12 GRUDNIA 1916 R. 384

1. Zwycięska ofensywa armii niemieckich. Pierwsza bitwa nad Marną (384). — 2. Działania wojenne Austrii i Niemiec na froncie wschodnim. Zwycięstwa rosyjskie w Galicji. Klęska i odwrót armii rosyjskiej z Prus Wschodnich (389). — 3. Wystąpienie Turcji (394). — 4. Wycofanie się armii rosyjskiej z Galicji, okręgów podkarpackich i Polski. Wystąpienie Włoch. Sukcesy niemieckie latem 1915 r. Wystąpienie Bułgarii (398). — 5. „Głodowa blokada”. Głód w Niemczech (404). — 6. Początek niezadowolenia i gniewu klasy robotniczej. Oderwanie się niezależnych socjaldemokratów od scheidemannowców. Zimmerwald—Kienthal (407). — 7. Boje pod Verdun i nad Sommą. Ofensywa Brusilowa. Przyłączenie się Rumunii do Ententy. Rozgromienie Rumunii (412).

Rozdział XV. NIEOGRANICZONA WOJNA PODWODNA I ZERWANIE STOSUNKÓW MIĘDZY STANAMI ZJEDNOCZONYMI A NIEMCAMI 420

1. Anglia i jej znaczenie w wojnie (420). — 2. Powstanie w Irlandii (424). — 3. Nastroje w Niemczech w 1916 r. Propozycja pokojowa 12 grudnia 1916 r. (431). — 4. Proklamowanie nieograniczonej wojny podwodnej. Działania łodzi podwodnych przed ogłoszeniem wojny podwodnej i przeciwdziałanie Stanów Zjednoczonych. Decyzja rządu niemieckiego. Wystąpienie Wilsona. Zerwanie stosunków dyplomatycznych między Stanami Zjednoczonymi a Niemcami (437).

Rozdział XVI. PRZYSTĄPIENIE STANÓW ZJEDNOCZONYCH DO WOJNY 447

1. Kapitalizm amerykański po zakończeniu wojny domowej w latach 1860—1865. Industrializacja kraju. Protekcjonizm. Trusty. Najnowsze zjawiska w życiu amerykańskiego kapitału finansowego (447). — 2. Początek pogoni za rynkami zagranicznymi. Kierunek polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych od McKinleya do Wilsona. Doktryna Monroego, uzupełniona przez doktrynę Johna Haya. „Otwarte drzwi” w Chinach (452). — 3. Stanowisko Stanów Zjednoczonych na początku wojny światowej. Statystyka amerykańskiego zbytu do państw walczących w latach 1914—1918. Zadłużenie krajów europejskich u Stanów Zjednoczonych. Znaczenie zerwania z Niemcami (456). — 4. Przejęty list Zimmermanna. Wpływ opublikowania tego listu. Wypowiedzenie wojny Niemcom przez Wilsona (458).

Rozdział XVII. POKOJOWA REZOLUCJA REICHSTAGU I POKÓJ

BRZESKI

463

1. Wpływ rewolucji rosyjskiej. Wyczerpanie w Niemczech i Austrii. Tajny raport hrabiego Czernina. Kwietniowy strajk w fabrykach berlińskich (1917) (463). — 2. Przygotowanie i uchwalenie przez Reichstag rezolucji pokojowej. Dymisja Bethmanna-Hollwega. Niepowodzenie konferencji w Sztokholmie. Niepowodzenie propozycji papieża Benedykta XV (467). — 3. Pokój brzeski i jego znaczenie w historii wojny światowej (476).

Rozdział XVIII. OSTATNIA OFENSywa NIEMIECKA I PRZEŁOM W WOJNIE ŚWIATOWEJ

485

1. Front francuski w 1917 r. Klęski armii francuskiej. Bunt wojskowy we Francji (485). — 2. Turcja i Ormianie (489). — 3. Anglicy na tureckim teatrze wojny oraz we Francji. Sprawy wewnętrzne Francji. Gabinet Clemenceau (497). — 4. Ofensywa niemiecka wiosną i latem 1918 r. Druga bitwa nad Marną (501). — 5. Klęska armii niemieckiej pomiędzy Amre i Avre 8 sierpnia oraz przełom w wojnie światowej (506).

Rozdział XIX. PRZEJŚCIE ENTENTY DO OGÓLNEJ OFENSYWY I KAPITULACJA BUŁGARII

513

1. Następstwa klęski wojsk niemieckich 8 sierpnia. Początek odwrotu wojsk niemieckich z Francji i Belgii. Dezorientacja rządu niemieckiego. Przemówienie Wilhelma do robotników w Essen. Nota hrabiego Buriana do wszystkich państw wojujących. Ententa odmawia podjęcia jakichkolwiek pertraktacji (513). — 2. Przejście Francheta d'Esperey do ofensywy na froncie salonickim i kapitulacja Bułgarii. Panika w niemieckiej kwaterze głównej. Maksymilian Badeński kanclerzem Rzeszy Niemieckiej. Napór armii Ententy. Decyzja zwrócenia się do Ententy z prośbą o zawieszenie broni. Depesza Maksymiliana Badeńskiego do prezydenta Stanów Zjednoczonych (517).

Rozdział XX. KAPITULACJA NIEMIEC, AUSTRII, WĘGIER I TURCJI. REWOLUCJA I UPADEK MONARCHII W NIEMCZACH

524

1. Pierwsza nota Wilsona. Druga nota Wilsona. Zagadnienie cesarza Wilhelma II (524). — 2. Trzecia nota Wilsona. Kapitulacja Turcji. Kapitulacja Austrii i Węgier (532). — 3. Powstanie we flocie niemieckiej. Wybuch rewolucji niemieckiej (539). — 4. Ucieczka cesarza Wilhelma do Holandii. Ucieczka kronprinza (543). — 5. Podpisanie zawieszenia broni w lesie Compiègne. Kapitulacja Niemiec (552).

Rozdział XXI. POKÓJ WERSALSKI

557

1. Konferencja paryska. Rada Czterech. Przywódcy. Clemenceau. Lloyd George. Wilson. Przyczyny przewagi Clemenceau (557). — 2. Opracowanie traktatu. Rozdźwięki między zwycięzcami. Zaproszenie delegatów niemieckich do Wersalu (566). — 3. Pierwsze miesiące rewolucji niemieckiej. Walka spartakusowców przeciw socjaldemokratom większości. Karol Liebknecht i Róża Luksemburg. Zwołanie Zgromadzenia Narodowego. Jego skład partyjny. Powstanie spartakusowców. Drugie powstanie spartakusowców w Berlinie. Zamordowanie Karola Liebknechta i Róży Luksemburg (572). — 4. Rewolucja w Bawarii. Zamordowanie Kurta Eisnera. Powstanie i likwidacja Republiki Rad w Monachium. Otwarcie sesji Zgromadzenia Narodowego. Wybór Eberta na prezydenta republiki. Gabinet Schei-

demanna (580). — 5. Wręczenie hrabiemu Brockdorffowi-Rantzau pełnego tekstu traktatu wersalskiego (586). — 6. Treść traktatu. Wrażenie w Niemczech. Sprawa podpisania traktatu. Dymisja Brockdorffa-Rantzau oraz gabinetu Scheidemanna. Podpisanie traktatu wersalskiego 28 czerwca 1919 r. (589). — 7. Pokój zwycięzców z Austrią w Saint-Germain. Pokój w Trianon z Węgrami. Pokój w Neuilly z Bułgarią. Pokój w Sèvres z Turcją (598).

Rozdział XXII. SZCZEGÓŁOWY BILANS WOJNY ŚWIATOWEJ 608

1. Ofiary w ludziach podczas wojny światowej 1914—1918 r. i ogólne koszty wojenne państw biorących w niej udział (608). — 2. Kapitalizm amerykański i europejski po wojnie (615).

Bibliografia 622

Skorowidz 637